

Suon sijainti ja tila

Ylivieskan Kauhaneva sijaitsee Kalajoen ja siihen laskevan Vääräjoen välisellä vedenjakajalla lohkaraisessa moreenimaastossa suovesien pääosan virratessa Kauhalammen ja siitä laskevan ojan kautta pohjoiseen.

Toisin kuin ympäröivää aluetta yleensä, Kauhanevan reunuksia on ojitettu poikkeuksellisen rajoitetusti ojituksien keskittyessä eteläiselle, yksityisessä omistuksessa olevalle laidalle. Ojituksia lieyvät rajoittaneet paikoin hyvinkin louhikkoiset kangasmaiden reunukset. Lukuisat louhikorantaiset metsäsaarekkeet luovatkin suolle yksilöllisen ilmeen, mitä täydentää luonnontilainen Kauhalampi. Johtuen suon monilahdekkeisesta ja monialtaisesta rakenteesta yhtenäisiä paksuhkoturpeisiakaan aloja ei tavata laajalti (Turunen & Herranen 2005).

Kauhalammesta lähtevän, kauan aikaa sitten kaivetun tai ainakin peratun, ojan vaikutusta lammen luonnontilaisuuteen ei käytännössä havaita. Suon eteläreunan ojitukset vaikuttavat ojitamattomaan suoalaan (noin 105 ha) vain rajoitetusti kapeahkona muuttumavyöhykkeenä ilman havaittavaa etäkuivatusvaikutusta. Uudisojituksia ei ole tehty, ja ojitustilanne heinäkuussa 2009 vastaa liitekartan tilannetta vuodelta 2002. Ihmistöiminnasta aiheutuva toiminta Kauhanevalla näkyy selvimmin riistanruokintarakenteina, lammen kaakkoispuolen suon keskisellä osalla näkymää hallitsevat teerenruokintalaitteet ja varastorakennelma.

Kauhaneva on luonnontilaisen kaltainen suo, suovesien virtaussuunnat huomioiden lähes luonnontilaiseksi arvottu.

Suoyhdistymän ja kasvillisuuden luonne

Kauhaneva on sekakompleksivaihetta lähenevä karu aapasuo, jolla on useita perifeerisiä ja suoveden virtailujen paitsioihin kehittyneitä rahkaisia ombrotrofisia osia, joista osalle on alkanut kehittyä viettokeittaille tyyppillinen pintamorfologia. Märkäpintaa edustavat kuljut ovat vielä pienialaisia suon edustavimmallakin rahkamassiivilla lammen kaakkoispuolella, jossa keidasrämealue on lähes tasaista rahkarämeäpintaa. Soiden reunamilla olevat rahkarämeet ovat yleensä puustoisia ja variksenmarjan ohella/sijasta vaiveroivaltaisia, keskempänä suota olevat alat tavallisimmin avoimia tai harvapuustoisia.

Suo rajautuu tavallisimmin kangasmetsiin kapean, laidetta vastaavan, sararämesauman kautta. Keskiravinteisuutta tavataan suon reunoilla niukasti, mm. lammen länsipuolen kangaskorvessa ja suon pohjoisosan luhtaisessa nevakorvessa, jossa on mm. tervaleppää ja korpipaatsamaa. Suon keskisemmissä osissa mesotrofia tuli esiin vain parissa suon itäosan kosteammassa juotissa.

Rahkoittuneiden alojen väliset väli- ja rimpipinnat ovat laajalti kalvakkarahkasammalvaltaisia, usein rimpisinä suotyypivariantteina. Suon määrimät pinnat keskittyvät lammen eteläpuoliselle karulle Sphagnum-rimpinevalle ja lammen kaakkoispuolisille kalvakoille rimpisille nevoille. Useat välipinta- ja alalaidat ovat lyhytkortisia nevoja ravinteisuustasoltaan aivan karun ja äärikarun rajamailla.

Kauhalampi on karu humusvesi, jonka rannat ovat vain kapealti luhtavaikutteisia, muutoin karua rahkasammalrimpinevaa, karua lyhytkorsinevarämettä ja pohjoislaidalta varsinaista isovarapurämettä.

Kauhanevan luontotyypeistä uhanalaisiin lukeutuvat mm. kangaskorvet, sarakorvet (mm. luhtainen nevakorpi) ja kalvakkarahkämeet. Kauhanevan keskiboreaalinen aapasuo lukeutuu kokonaisuutena uhanalaisiin luontotyyppiyhdistelmiin.

Suolinnuston yleispiirteet

Kauhanevan pesimälinnustoa ei tiedetä selvitetyn. Suon tarkastuskäynnin ajankohta heinäkuun alkupuolella on eittämättä liian myöhäinen linnuston edustavuuden arvioimiseksi. Tuolloin suolla havaittiin vielä kurkipari, kapustarintoja poikueineen, liro, västäräkki, sinisuohaukka, niittykirvinen, teeripoikue ja teerien soidintanner, keltävästäräkki ja joutsenen sulkia.

Varovaisesti arvioiden Kauhanevan linnuston voi otaksua olevan tavanomaisen edustavaa luokkaa.

Kauhanevan merkitys soidensuojelun alueellisessa tarkastelussa

Seutu, missä Ylivieskan Kauhanevakin sijaitsee, kuuluu Suomenselän aapasoiden ja osin Pohjanmaan vietto- ja rahkakeitaiden alueeseen. Tämän taustalla on heijastuma luonnossa havaittavasta todellisuudesta: siellä, missä hydrologia sallii, suot pyrkivät keidastumaan. Tuloksena on lähellä sekakomplekseja olevan kirjava vaihettumisvyöhyke, jonka suot eivät välttämättä ole tyylipuhtaita jonkin nimetyn vyöhykkeen esimerkkejä vaan arvokkaita voimallisessa dynaamisessa ekohydrologian muutosvaiheessa olevia soita – kuten Kauhaneva. Lisäarvoa Kauhanevalle tuo se harvinainen seikka, että tämä prosessi tapahtuu luonnonmukaisesti, lähes luonnontilaisessa ja lisäksi maisemaltaan edustavassa ympäristössä. Suon tarkempi alueellinen merkitys voidaan arvioida vasta kun on saatu suojelusoista ja ojittamattomista suojeluohjelmien ulkopuolisista soista riittävän kattava seudullinen käsitys.

Kirjallisuus

Turunen, J. & Herranen, T. 2005: Ylivieskassa tutkitut suot ja niiden turvevarat. – Turvetutkimusraportti 360: 59–60. Geologian tutkimuskeskus.